

Smålands skogar får värden att växa

Regional skogsstrategi för Småland

FÖRORD

Skogen är viktig för Småland och är en del av lösningen på flera av dagens samhällsutmaningar. Sjuttio procent av regionens markyta täcks av skog, tillväxten är hög och vi har områden med helt unika naturmiljöer. Småland är Sveriges främsta skogsregion när det gäller omsättning, förädlingsvärde och sysselsättning. Förutom produktionsvärden, naturvärden, kulturmiljövärden och möjligheter till rekreation, har skogen också en viktig roll i omställningen till en biobaserad ekonomi och för att minska klimatpåverkan.

De olika nyttorna som skogen bidrar med är i vissa delar motstående och i vissa fall till och med oförenliga. Vi behöver både skydda mer skog för att nå miljökvalitetsmålen och samtidigt öka den totala produktionen för att skogsnäringen ska fortsätta bidra till ekonomi och sysselsättning. Det är inte möjligt att utveckla alla värden överallt, men vi är övertygade om att vi kan nå förbättringar inom alla dessa områden genom att samverka regionalt.

Framtagandet av skogsstrategin har varit möjlig genom ett mycket gott samarbete. Samsynen är inte fullständig i alla delar, men vi ser ett stort värde i att samverka brett kring skogens olika värden. Därför är vi glada att kunna presentera en regional skogsstrategi som det första steget i arbetet med att stärka Smålands skogar.

Ann-Charlotte Larsson, Vice rektor Linnéuniversitetet

Christel Gustafsson, Regional utvecklingsdirektör Region Kronoberg

Fredrik Klang, Marknadsområdeschef Sveaskog

Helena Jonsson, Landshövding Länsstyrelsen i Jönköpings län

Helena Nilsson, Regiondirektör Regionförbundet i Kalmar län

Håkan Larsson, Strategichef Södra

Ingrid Burman, Landshövding Länsstyrelsen i Kronobergs län

Johanna From, Regionchef Skogsstyrelsen

Kristina Athlei, Regional utvecklingsdirektör Region Jönköpings län

Lars-Ove Johansson, Ordförande LRF Sydost

Mats Jägstam, Prorektor Jönköping University

Thomas Carlzon, Landshövding Länsstyrelsen i Kalmar län

INLEDNING

Med bakgrund i skogens stora betydelse för Småland, Öland och dess invånare har flera regionala aktörer med koppling till skog och regional utveckling bestämt sig för att gemensamt ta fram en strategi och en handlingsplan för utveckling av skogens olika värden. Strategin har koppling till Agenda 2030 och dess 17 globala mål för hållbar utveckling liksom de nationella miljökvalitetsmålen, och inte minst till regionala utvecklingsmål om hållbar ekonomisk tillväxt, sysselsättning och en levande landsbygd.

Strategin ska bidra till en utveckling där företagande med koppling till skogens resurser stärks och där fler av skogens värden nyttjas på ett hållbart sätt. Den ska tydliggöra skogens roll för Smålands utveckling och synliggöra skogens värden idag och i framtiden. Den regionala skogsstrategin ska leda till förbättringar när det gäller ekonomi, sysselsättning, miljö och klimat, jämställdhet och integration.

Strategidokumentet är inte heltäckande utan ska ses som underlag för en framtida samverkan och dialog om frågor som rör skogen. Den ska fungera vägledande för ingående aktörer (?) i våra respektive verksamheter med koppling till den småländska skogen.

Det här är en kortfattat version av den regionala skogsstrategin. Den beskriver vision, övergripande mål och de sex strategierna som bedöms viktiga för att i ännu större utsträckning kunna ta tillvara de olika värden som de småländska skogarna erbjuder. Till den regionala skogsstrategin finns också en handlingsplan med ett antal prioriterade åtgärder som ska genomföras för att bidra till att målen med den regionala skogsstrategin nås.

Den regionala skogsstrategin har tagits fram i bred samverkan och dialog mellan offentliga myndigheter, näringslivet, intresseorganisationer och akademi.

VISION

En vision för Smålands skogar visar vår gemensamma önskan och långsiktiga mål. Visionen innehåller begreppet Smålands skogar, för Småland rymmer många olika typer av skogar. Skogarna skiljer sig åt vad gäller trädslag, naturtyp, värden och användningsområden. Vi vill fortsätta ha en variation av olika typer av skog för olika användningsområden. De värden som kommer från skogen ska fortsätta växa. Förutom själva tillväxten så avses produktionsvärden, naturvärden och upplevelsevärden.

Visionen kompletteras med åtta preciseringar som gör vår gemensamma vision för skogen tydligare.

Preciseringar

- Genom samhandling i Jönköping, Kalmar och Kronobergs län drar vi nytta av regionens unika framgångsfaktorer i hög tillväxt, entreprenörskap, ägarstruktur och historia.
- Smålands skogar är en motor för **jobb och tillväxt** i Småland som ger regionen ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.
- Småland har **forskning och utbildning** inom skog och trä av hög internationell klass. Här blir **innovativa idéer** nytta och verklighet.
- Smålands skogar är **inkluderande** och ett **attraktivt alternativ** i kvinnor och mäns val av utbildning och jobb. Skogsnäringen attraherar en mångfald av människor.
- Småländska skogar gör stor **klimatnytta** och bidrar till en **biobaserad** ekonomi.
- Smålands skogar används på ett hållbart sätt där vi värnar och utvecklar **natur- och kulturmiljövärden**.
- Smålands skogar är en värdefull och **uppskattad resurs** för naturturism och rekreation.
- **Människor** känner till skogens nyttor och värden.

SMÅLANDS SKOGAR
FÅR VÄRDEN ATT VÄXA

STRATEGIER FÖR ATT STÄRKA SMÅLANDS SKOGAR

Den regionala skogsstrategin ska leda till förbättringar när det gäller ekonomi, sysselsättning, miljö och klimat, jämställdhet och integration. Diskussioner och analys av nuläge, potentialer, problem och behov har gett sex strategier som innebär de förändringar som främst behöver göras på regional nivå för att nå förbättringar inom de utpekade områdena. Till varje strategi finns ett antal förslag till åtgärder som i nästa steg bidrar till att realisera strategierna och undanröja de hinder som ligger i vägen för att vi ska kunna utveckla och ta tillvara de olika värden som skogen ger på bästa sätt.

Öka attraktiviteten kring den småländska skogen och stärk kompetensförsörjningen inom skogsbruk och skogsindustri

MÅL

Fler människor känner till den småländska skogens värde och betydelse för vårt samhälle. En mångfald av människor, såväl kvinnor som män, lockas till utbildning och yrken inom skogsnäringen. Ett sydsvenskt kompetenscentrum utgår från den småländska skogens förutsättningar i både forskning och utbildning. Sammantaget säkrar detta dagens och framtidens kompetensförsörjning.

Skogen och skogsnäringens attraktivitet spelar roll både för förståelsen för skogsbruk och skogsvård och för möjligheten för branschen att rekrytera människor med rätt kompetens.

Skogens och skogsbrukets betydelse för Småland och Sverige när det gäller både ekonomi, sysselsättning, klimatnytta och ekosystemtjänster är inte känd. En stor del av samhället befinner sig långt ifrån skogen och känner inte till den nytta som skog och skogsbruk ger samt alla de biologiska, kulturella och sociala värden som skogen erbjuder. En ökad kännedom om dessa nyttor och värden kan bidra till en stolthet över vårt skogsbruk, våra skogar och den framtidsbransch som skogsnäringen utgör.

Den generella bilden av branschen stämmer inte med verklighetens moderna och högteknologiska verksamheter som är kopplade till skogen och skogsråvaran. Vissa utbildningar har svårt att rekrytera studenter, både till grundutbildning vid våra naturbruksgymnasier och till högre utbildning. Det hänger delvis ihop med bilden av skogsbruk och förädlingsindustri som omodernt, tungt och lågteknologiskt.

Det finns ett stort behov att öka jämställdheten och mångfalden i skogsnäringen av både demokratiska och ekonomiska skäl. En ökad jämställdhet är bra för våra företag, enskilda individer, samhället och den regionala utvecklingen.

En uppdaterad bild av vad skogsbruk innebär, och inte minst tydliggörande av nyttan med skogsbruk och svenskt trä är positivt både för skogsbruket och för vår region i allmänhet. Ett ökat intresse för att vistas i skogen bidrar till en bättre hälsa.

Våra särskilda förutsättningar i södra Sverige innebär behov av anpassad forskning och utbildning. Vi har ett annat klimat och andra naturliga förutsättningar än de delar av Sverige som vanligtvis kallas skogslän, men det finns också skillnader när det gäller hur skogen ägs och sköts där större delen av skogen ägs av enskilda och drivs som familjeskogsbruk. Därför ser vi behov av ytterligare forskning och utbildning som utgår från våra sydsvenska förutsättningar.

2

Öka förädlingsgraden och innovationsgraden

MÅL

I Småland blir innovativa idéer nytta och verklighet. Offentliga verksamheter tar ansvar för att användningen av trä ska öka. Innovations-systemet och det företagsstödjande systemet stödjer och stimulerar entreprenörskap och kreativitet hos företag inom skog och trä.

Redan idag används skogsråvara till en mängd olika produkter. Utvecklingen inom nya material och produkter innebär att vi i framtiden kommer att kunna ersätta många material med sådant som har sitt ursprung i skogen. Forskning och utveckling finns inom en rad områden.

Analys av vår region i allmänhet och de gröna näringarna i synnerhet visar på ett behov att stärka innovationsförmågan för att behålla konkurrenskraften. En ökad förädlingsgrad leder till en ökad sysselsättning. En del av systemet är det mer industriella, där skogsbruket levererar råvara in i produktionssystemet. Här handlar innovation främst om åtgärder för ökad produktivitet och sänkta kostnader. I en annan del av systemet handlar innovation om att utveckla nya produkter. Det finns alltså behov av olika typer av innovationsarbete i olika delar av näringen.

För att kunna utnyttja dagens starka trender i globalisering, digitalisering och krav på hållbarhet behöver skogsnäringen utveckla nya produkter och arbetssätt. Viktiga nycklar för detta är ökat samarbete mellan olika aktörer och exempelvis offentlig upphandling som stimulerar efterfrågan av hållbara produkter från svensk skogsnäring. Miljöer för stimulering av innovationer och att underlätta utveckling och kommersialisering av innovationer är viktiga för att omsätta idéer till regional nytta.

3

Öka produktionen och variationen för att nyttja en större del av den småländska skogens potential

MÅL

Den småländska virkesproduktionen ökar. Det bidrar till att regionens ekonomi och sysselsättning stärks och till en snabb övergång till ett biobaserat samhälle. Variationen i våra skogar är större, vilket gagnar både ekonomi, miljö och människors upplevelse av skogen.

Mycket tyder på att vi kan nyttja en större del av produktionsskogens potential genom mer aktiv skötsel. Mer plantering, bättre plantor, mer röjning, bättre skötsel av lövskog och rätt träslag på rätt mark. Den ökade produktion som avses uppnås alltså genom justeringar inom dagens skogsbruk och inom ramarna för hänsyn.

En ökad produktion innebär större bidrag till den biobaserade ekonomin, mer råvara till industrin och ökad sysselsättning. En ökad produktion av skogsråvara möjliggör fortsatta investeringar i vår småländska industri och skapar tillväxt och jobb i vår region.

Vi vill också se en mer variationsrik skog, med rätt träslag på rätt mark, av flera skäl. Det gör den småländska skogen bättre rustad inför ett förändrat klimat, innebär en större biologisk mångfald och en bättre ekonomi. Mer variation, tall och lövskog i landskapet är också positivt för friluftslivet och skogens upplevelsevärden.

4 Stärk det lönsamma företagandet på skogsgården

MÅL

De småländska skogsägarna är mer aktiva och kompetenta beställare av skogliga tjänster, vilket leder till ökad omsättning och nytta för den enskilda och samhället. Ägarskiften planeras framgångsrikt och i tid. Fler entreprenörer erbjuder upplevelser kopplade till skogen och relationen mellan ägare och nyttjare är tydlig och fungerar väl. Den småskaliga träförädlingen kan möta en växande marknad.

Lönsamheten är en grundförutsättning för att våra 40 000 skogsägare ska bedriva sådant skogsbruk att skogen kan leverera de värden vi förväntar oss. Lönsamheten beror på produktion och skötsel men kan också påverkas av andra utkomstmöjligheter och förutsättningar att verka på landsbygden.

Skogsbruket med produktionen av skogsråvara är den viktiga basnäringen, men entreprenörskap kring träförädling, besöksnäring, och upplevelser är också viktiga delar för vår regionala utveckling. Det finns potential att utveckla både skogsbruk och andra verksamheter ytterligare.

5

Bevara och stärk våra naturvärden, vårt gemensamma kulturarv och friluftslivet

MÅL

Hänsyn till våra natur- kulturmiljö- och upplevelsevärden förbättras genom att målbilder för god miljöhänsyn används i praktiken. En bred lösningsfokuserad samverkan är vedertagen såväl när det gäller formellt och frivilligt skydd, KOMET-metoden och annat naturvårdsarbete. Kunskapen om skogens alla värden förbättras och implementeras kontinuerligt i det praktiska skogsbruket.

Det småbrutna mosaikartade landskapet i Småland innebär höga naturvärden, kulturmiljövärden och upplevelsevärden. Att skogsbruket är hållbart är en förutsättning för alla de värden som skogen erbjuder. Kulturmiljövärden och kulturhistoriska spår är viktiga för förståelsen av vår historia och skogens betydelse för tidigare generationers smålänningar. Friluftslivet som till stora delar har sin bas i skogen är viktigt för hälsa, välbefinnande, social gemenskap och kunskap om natur och miljö. Skogen utgör också förutsättning för en mängd djur, växter och svampar som är beroende av att det finns livsmiljöer som möjliggör deras fortlevnad. För att balansera skogens alla värden på ett uthålligt sätt krävs fördjupad kunskap och samverkan inom skogsnäringen.

6

Uppnå balans mellan skog och vilt

MÅL

I de småländska skogarna råder balans mellan skog och vilt eftersom myndigheter, markägare och jägare tar gemensamt ansvar för att förstå och agera i enlighet med uppsatta mål. Här baseras beslut på fakta. Skogsägare har de förutsättningar som krävs för att föryngra med rätt trädslag på sina marker för att öka skogsproduktionen, vilket också ökar foderproduktionen. Såväl kvinnor som män är engagerade i viltförvaltningssystemet.

Det är nödvändigt att få till en balans mellan skog och vilt med möjlighet att föryngra med rätt trädslag och olika typer av skog för att skogsbruket ska fortsätta vara lönsamt och kunna möta klimatförändringarna, för att viltet ska ha tillräckligt med foder och för att bibehålla våra naturvärden. Försäljningen av tallplantor har ökat de senaste åren. Den trenden och de nya tallungskogarna behöver värnas. Älgförvaltningssystemet infördes 2012 och alla parter behöver värna om systemet och verka för att de mål som är uppsatta nås. Exempelvis målen om att sju av tio produktionsstammar av tall ska vara oskadade.

SMÅLANDS SKOGAR

Regional skogsstrategi för Småland presenteras stolt av:

Jönköping University
Linnéuniversitetet
Lantbrukarnas Riksförbund Jönköping
Lantbrukarnas Riksförbund Sydost
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Kronobergs län
Region Jönköpings län
Regionförbundet i Kalmar län
Region Kronoberg
Skogsstyrelsen
Sveaskog
Södra

www.skogsstrategismaland.se